

Літаратура і мастацтва

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

№ 4 (1641) Пятніца, 12 студзеня 1962 года. Цана 4 кап.

ЧЭРПАЦЬ З ГЛЫБІНЬ ЖЫЦЦЯ

Натхнёнай, кіпучай працай жыва Савецкая краіна. Кожны наш дзень багаты слаўнымі справамі. Кожны дзень нараджае новых і новых герояў, чые працоўныя подзвігі становяцца гордаццю народа — будаўніка камунізму. Палыхаюць агнявымі зарывамі мартыны. Узнімаюцца ўвысь, уступаючы ў строй новабудовы. Няспынным паёкам сыходзяць з заводскіх канвеераў трактары, аўтамабілі, камбайны, станкі...

Гэта ідзе па краіне 1962 год — чацвёрты год сямігадкі. Магутны ўздым вытворчасці металу, пракату, нафты, электраэнергіі, машын, станкоў, сродкаў аўтаматыкі і электронікі, расшырэны выпуск разнастайных харчовых прадуктаў, павелічаны ўраджайнасці калгасных і саўгасных палёў, павышаныя прадуктыўнасці жывёлагадоўлі — вось што зычыць нам 1962 год, вось які рух бажы нам павінны заваяваць сьлёта.

Асабліва вялікія задачы ставяць перад працоўнікамі ўскі. За апошнія гады ажыццэлены былі ўважлівыя меры, дзякуючы чаму справы ў сельскай гаспадарцы значна пелішыліся. Аднак зроблена яшчэ дэляка не ўсё. У нас ёсць яшчэ многа адсталых калгасаў і саўгасаў.

У рэзалюцыі XXII з'езда КПСС падкрэслена, што стварэнне багатай сельскагаспадарчай прадукцыі для народа — гэта адна з важнейшых задач камуністычнага будаўніцтва. Працоўнікі ўскі павінны хутка павялічыць вытворчасць збожжя, меса, малака і іншых прадуктаў, узначыць прадукцыйнасць працы, умацаваць эканоміку гаспадаркі.

У ажыццэненне гэтых вялікіх задач уносіць свой уклад і беларускі народ. Працоўнікі ўскі нашай рэспублікі не шкадуючы сіл змагаюцца за далейшы ўздым сельскай гаспадаркі.

У развіцці калгасаў і саўгасаў Беларусі ёсць нямаля недахопы і цяжкасці, але ў нас хопе рэзерваў і магчымасцей, правільнае выкарыстанне якіх дзавале дамагчыся хуткага росту эканомікі. Аб гэтым з усёй сілай сведчыць вопыт нашых перадавых гаспадарак.

Учора ў Мінску пачалася нарада работнікаў сельскай гаспадаркі Беларусі. Для ўдзелу ў рабоце нарады прыехалі першы сакратар ЦК КПСС, Старшыня Савета Міністраў СССР таварыш М. С. Хрушчоў. Бясспрэчна, што гэтая нарада паспрыяе мабілізацыі сіл сельскай працоўнікоў і ўсяго беларускага народа на далейшы ўздым эканомікі калгасаў і саўгасаў, на выхваленне новых рэзерваў і магчымасцей росту народнай гаспадаркі рэспублікі.

Несумненна таксама, што ў рабоце нарады, у яе матэрыялах шмат натхняючага, цікавага і для сельскай працоўнай фронт. Кожны з іх павінен заплытаць сабе: «А што асабіста я зрабіў дзеля выканання задач, над якімі ўздымаюцца працавітыя сёны народ? Якое маё месца ў усенароднай барацьбе за круты ўздым сельскай гаспадаркі?»

Вядома, адказ на гэтыя пытанні дае найперш творчасць пісьменнікаў і дзясчой мастацтва. І трэба сказаць, што ў беларускай літаратуры і мастацтве паказ жыцця сённяшняй ўскі займае вялікае месца. Але справядліва і тое, што паказ гэты часта не задавальняе чытача. Мала, надзвычай мала з'яўляецца ў нас сапраўды вы-

сокамастацкай твораў, адметных смелым і глыбокім адлюстраваннем сённяшняй рэчаіснасці, адметных пранікненнем у новыя працэсы сельскага жыцця.

Беларуская ўскі багатая сёння выдатнымі людзьмі, сапраўднымі змагарамі за народнае шчасце. Гэта мінагранныя, духоўна багатыя людзі, у чым воблік бачны выразныя рысы чалавеча камуністычнага заўтра. А ці багатыя нашы творы вобразамі такіх людзей? Ці створаны ў нашай літаратуры, у нашым мастацтве вялікія, сапраўды маштабныя характары гэтых людзей?

Новая Праграма КПСС, якую так усхваляюць усё наш народ, урачыста і цвёрда абвясціла: «Цяперашняе пакаленне савецкіх людзей будзе жыць пры камунізме!». Узгадваючы ў сённяшняе жыццё, раздумваючы над будучыняй свайго народа, асабліва ярка бачыць вялікую ролю літаратуры і мастацтва ў фарміраванні чалавеча будучыні. І зусім зразумела, як важна, каб нашы пісьменнікі і дзясчой мастацтва пашыралі і мацавалі све сувязі з жыццём, часцей акуналіся ў яго глыбіні, хутка заўважалі і адлюстравалі новыя з'явы і працэсы грамадскага развіцця.

У апошнія гады беларускія пісьменнікі, мастакі, кампазітары, дзясчой сцэны часцей сталі быць у калгасах і саўгасах, на будоўлях і заводах. І гэта надзвычай добра. Як вынік, мы маем рад цікавых мастацкіх палатнаў, літаратурных і музычных твораў аб сучаснасці. Летась у нас выйшаў зборнік нарысаў «Герой нашых дзёнаў брашурамі». Часцей сталі з'яўляцца нарысы аб перадавых людзях горада і ўскі на стэронах перыядычнага друку. Гэта радасна. І ўсё ж нехта не ставіць пытання: ці ўсё ж нехта мастацкі аналіз жыццёвых з'яў падаемны трагічнай або халодна-апальніцтвам; часам аўтары паабягаюць паказ рэальных цяжкасцей і недахопаў, што сустракаюцца на жыццёвым шляху герояў. Зусім зразумела, што такі нарыс ператвараецца ў скера-спелку, якая нікога не ўсхваляе.

Вялікая сіла літаратуры і мастацтва заключаецца не толькі ў сцвярджэнні нашых ідэалаў, паказе станочных герояў, а і ў выкрыцці ўсяго адсталася, чужага нам, у барацьбе супраць таго, што тармазіць наш рух наперад. У гэтай сувязі не скажаць аб ролі сатыры. Выступаючы на нарадзе работнікаў сельскай гаспадаркі Казахстана ў Цалінаградзе, таварыш М. С. Хрушчоў заклікаў савецкіх пісьменнікаў і мастакоў актыўна працаваць над стварэннем сатырычнай зброі, смела выкрываць недахопы работы ў ўскі. «Трэба было б і сатырычныя кіначэсепісы выпускаць», — зазначыў таварыш М. С. Хрушчоў.

Між тым, сатырычны жанр у беларускай літаратуры і мастацтве не вылучаецца значымі здабыткамі. Занядбаная ў гады культуры асобы І. В. Сталіна, сатыра яшчэ і цяпер не навастрала па-сапраўднаму сваё жыццё. І жыццё патрабуе гэтага!

Прызнанне высокай грамадскай ролі савецкай літаратуры і мастацтва, іх сувязі з палітычнымі задачамі сучаснасці правядзенае, разам з тым, дайнае выкарыстанне здабыткаў мастацкай творчасці. Трэба, каб нашы кнігі

аб вёсцы, кінафілмы, спектаклі, творы мастакоў, скульптараў, кампазітараў даходзілі да найшырэйшага кола сельскай працоўнікоў. На жаль, гэта дэляка не так. Напрыклад, многа ёсць недахопаў у справе распаўсюджвання літаратуры ў вёсцы. Кнігадзельныя арганізацыі і культурна-асветныя ўстановы мала праўляюць ініцыятывы ў пошуках новых дзейсных форм прапаганды кнігі сярод сельскай чытачоў.

Больш увагі да багаццяў мастацкай творчасці патрабуецца і ад шматлікай арміі нашых прапагандыстаў, агітатараў, партыйных і савецкіх работнікаў. Выступаючы з лекцыямі і дакладамі перад працоўнікамі ўскі, яны надзвычай рэдка выкарыстоўваюць вобразы і прыклады з твораў беларускай савецкай літаратуры. А ўспомнім прамовы і артыкулы Уладзіміра Ільіча Леніна. Як часта вялікі праваднік рэвалюцыі звяртаўся да літаратурных вобразаў, да трапных народных прыказкаў і да мастацкага слова пісьменнікаў! Ён не быў б больш дэкладчыкам, больш дзейным і вышпленым нашых лектараў і выкладчыкаў, калі б усе яны заўсёды следвалі гэтай лямінаскай ўзору! І, разам з тым, выйгравае б справа прапаганды савецкай літаратуры.

Задачы камуністычнага будаўніцтва, над выхваленнем якіх зараз працуе савецкі народ, патрабуюць паліянення ўсёй ідэалагічнай работы, выкарыстання ўсёх форм і сродкаў выхавання мас, мабілізацыі іх на ажыццэленне новай Праграмы КПСС.

Ад пісьменнікаў, дзясчой мастацтва зараз як ніколі патрабуецца асабліва актыўная творчасць, асабліва глыбокае пранікненне ў жыццё, у духоўны свет і стварэнню дзейнасці нашых сучаснікаў. Галоўная лінія ў развіцці савецкай літаратуры і мастацтва, як аб гэтым гаворыцца ў Праграме КПСС, — умацаванне сувязі з жыццём народа, праўдзівае і высокамастацкае адлюстраванне багацця і мінагростайнасці сацыялістычнай рэчаіснасці, натхненне і яркі паказ новага, сапраўды камуністычнага, і выкрываць ўсяго таго, што перашкаджае руху грамадства наперад.

На гэтым шляху будучы заваяваны новыя выдатныя поспехі нашай літаратуры і мастацтва.

НА ЗДЫМКУ: Першы сакратар ЦК КПСС, Старшыня Савета Міністраў СССР Мікіта Сяргеевіч ХРУШЧОЎ аглядае сельскагаспадарчую тэхніку на эксперыментальнай базе Цэнтральнага навукова-даследчага інстытута механізацыі і электрыфікацыі сельскай гаспадаркі нечарназёмнай зоны СССР. Фота У. Лупейкі. (Фотакроніка БЕЛТА).

ЗНАХОДЖАННЕ ТАВАРЫША М. С. ХРУШЧОВА ў МІНСКУ

10 студзеня ў Мінск для ўдзелу ў рэспубліканскай нарадзе работнікаў сельскай гаспадаркі прыбыў першы сакратар ЦК КПСС, Старшыня Савета Міністраў СССР таварыш М. С. Хрушчоў.

На Мінскім вакзале таварыш М. С. Хрушчоў сустракалі першы сакратар ЦК КП Беларусі К. Т. Мазураў, Старшыня Савета Міністраў БССР Ц. Я. Кісялёў, Старшыня Праўдзіма Вярхоўнага Савета БССР В. І. Казлоў і іншыя кіраўнікі Камуністычнай партыі і ўрада Беларусі.

Таварыш М. С. Хрушчоў сустракалі таксама кіраўнік дэлегацыі Украінскай ССР, якая прыбыла на нараду работнікаў сельскай гаспадаркі БССР, першы сакратар ЦК КП Украіны М. В. Падгорны і кіраўнік дэлегацыі Літоўскай ССР, першы сакратар ЦК КП Літвы А. Ю. Снечук.

У той жа дзень таварыш

М. С. Хрушчоў наведаў эксперыментальную базу Цэнтральнага навукова-даследчага інстытута механізацыі і электрыфікацыі сельскай гаспадаркі нечарназёмнай зоны СССР, якая знаходзіцца ў Ждановічах. І аглядаў там узоры новай тэхнікі для земляробства і жывёлагадоўлі.

Разам з М. С. Хрушчовым былі першы сакратар ЦК КП Беларусі К. Т. Мазураў, Старшыня Савета Міністраў БССР Ц. Я. Кісялёў, Старшыня Праўдзіма Вярхоўнага Савета БССР В. І. Казлоў, сакратары ЦК КПБ Ф. А. Сурганав, П. М. Малярэў, В. Ф. Шаўра, Д. Ф. Філімонаў, намеснікі Старшыні Савета Міністраў БССР І. Ф. Клімаў, А. І. Золы, а таксама першы сакратар ЦК КП Украіны М. В. Падгорны.

Дырэктар інстытута М. Я. Мацупара азнаёміў гасцей з тэхналогіяй і сістэмай машын для здабычы, прыгатавання і

ўнясення мясцовых угнаенняў. Гэта тэхніка дазваляе максімальна наблізіць да палёў нарыхтоўку такіх угнаенняў.

Таварыш М. С. Хрушчоў аглядаў затым безрадоўку навісную сельку-культыватар, выкарыстанне якой, наводзе даных інстытута, дае прыбытку ўрада на 16—20 працэнтаў у параўнанні з радовай сгубой, машыны для ўборкі бульбы, універсальныя пагрузчыкі, устаноўку для прыгатавання сямной мукі.

Аб сваёй машыне для абмолоту льну расказаў калгасны ўмелец Н. С. Лядуцька з сельгасарцелі імя Леніна Мясціслаўскага раёна. Гэтым аргатам за 12 дзён быў абмолочан ураджаі льну з 205 гектараў — у 4 разы хутчэй, чым гэта можа зрабіць сёрыяная льномалатарыя.

Былі паказаны ў дзясні два новыя перасоўныя бур'яныя станкі. Яны пасляхова прайшлі выпрабаванні ў розных раёнах краіны. Шчыльны глыбінёй у 50 метраў можна прабурыць цяпер метадам вібраванні за два рабочыя дні. Бур'яльнымі устаноўкамі старога тыпу, якія маніруюцца на дрэўяных вышках, такую работу ўдасца выканаць не менш чым за два тыдні. Бурэнне шчыльным новым метадам каштуе прыкладна ў 10 разоў дэзавей.

Для агляду былі выстаўлены таксама комплекс машын для меліаграфічных і культуртэхнічных работ — спуску паверхневых вод, азартныя глебы, для збору і выдалення камення і іншых апераций.

На эксперыментальнай базе былі, акрамя таго, прадстаўлены магутныя грузавыя аўтамабілі, якія выпускаюцца ў Беларусі. У прыватнасці, быў паказан аўтапоезд грузападымальнасцю 40 тон для работы на адкрытых горнарудных распрацоўках. Выкарыстанне такога аўтапоезда дазваляе павысіць прадукцыйнасць працы на перавозцы руды на 40 працэнтаў.

У гэтым годзе ў розных зонах краіны пройдуць выпрабаванні лічэ некалькіх дзясчой машын, створаных у Інстытуце. Расшыраецца вытворча-тэхнічная база гэтай навуковай установы. Інстытут працягвае даследаванні па тэорыі земляробчай механікі, распрацоўцы тэхналогіі ўборкі і сушкі збожжя, па комплекснай механізацыі ўборкі бульбы і льну, нарыхтоўцы і вывазцы торфу, механізацыі пагруза-разгрузачных работ, на раду іншых праблем, звязаных з далейшай механізацыяй і электрыфікацыяй сельскагаспадарчай вытворчасці.

Нарада работнікаў сельскай гаспадаркі Беларусі

Учора, 11 студзеня, у Мінску адкрылася нарада работнікаў сельскай гаспадаркі Беларусі. У яе рабоче ўдзельнічае першы сакратар ЦК КПСС, Старшыня Савета Міністраў СССР таварыш М. С. Хрушчоў.

Нарада абмяркоўвае пытанне аб задачах работнікаў сельскай гаспадаркі Беларусі на выкананне рашэнняў XXII з'езда КПСС аб далейшым развіцці сельскай гаспадаркі. З дакладам выступіў першы сакратар ЦК КП Беларусі К. Т. Мазураў.

На нарадзе прысутнічаюць таксама прадстаўнікі Украіны, Літвы, Латвіі і Эстоніі.

КРАІНА РЫХТУЕЦА ДА ВЫБАРАЎ

18 сакавіка — дзень выбараў у Вярхоўнага Саветаў СССР. Краіна рыхтуецца да гэтай важнага падзеі. У саагу Цэнтральнай выбарчай камісіі вылучаны перадавыя кандыдаты сельскай гаспадаркі, партыйныя, савецкія, камсамольскія, прафсаюныя работнікі.

У нашай рэспубліцы пачалася вылучэнне кандыдатаў у саагу выбарчай камісіі Беларускай ССР па выбарах у Савет Нацыянальнасцей Вярхоўнага Савета СССР.

На пасяджэнні прэзідыума Саюза пісьменнікаў рэспублікі прынята рашэнне вылучыць кандыдатаў у саагу выбарчай камісіі Вярхоўнага Савета СССР па выбарах у Савет Нацыянальнасцей Вярхоўнага Савета СССР старшыню праўдзіма Саюза пісьменнікаў рэспублікі П. У. Броўку.

У мэтах творчай дапамогі сталым сэнсарыстам і талентам кінэмастудыі не мінае і гісторыка-рэвалюцыйнай тэмы. Прамаюцца захады да таго, каб на экране з'явіліся творы з вобразамі Леніна, Фрунзе, Мяркуцкіх стварыць фільм «Кастрычнік на Беларусі». Над гэтай тэмай ужо далі згоду працавіцы Патры Глебка і старэйшы кінарэжысёр Ул. Корш.

Будуць рыхтавацца сэнсары для фільмаў і на іншыя тэмы гераічнай гісторыі беларускага народа.

У мэтах творчай дапамогі сталым сэнсарыстам і талентам кінэмастудыі не мінае і гісторыка-рэвалюцыйнай тэмы. Прамаюцца захады да таго, каб на экране з'явіліся творы з вобразамі Леніна, Фрунзе, Мяркуцкіх стварыць фільм «Кастрычнік на Беларусі». Над гэтай тэмай ужо далі згоду працавіцы Патры Глебка і старэйшы кінарэжысёр Ул. Корш.

Будуць рыхтавацца сэнсары для фільмаў і на іншыя тэмы гераічнай гісторыі беларускага народа.

У мэтах творчай дапамогі сталым сэнсарыстам і талентам кінэмастудыі не мінае і гісторыка-рэвалюцыйнай тэмы. Прамаюцца захады да таго, каб на экране з'явіліся творы з вобразамі Леніна, Фрунзе, Мяркуцкіх стварыць фільм «Кастрычнік на Беларусі». Над гэтай тэмай ужо далі згоду працавіцы Патры Глебка і старэйшы кінарэжысёр Ул. Корш.

Будуць рыхтавацца сэнсары для фільмаў і на іншыя тэмы гераічнай гісторыі беларускага народа.

У мэтах творчай дапамогі сталым сэнсарыстам і талентам кінэмастудыі не мінае і гісторыка-рэвалюцыйнай тэмы. Прамаюцца захады да таго, каб на экране з'явіліся творы з вобразамі Леніна, Фрунзе, Мяркуцкіх стварыць фільм «Кастрычнік на Беларусі». Над гэтай тэмай ужо далі згоду працавіцы Патры Глебка і старэйшы кінарэжысёр Ул. Корш.

РАШЭННІ XXII З'ЕЗДА КПСС — У МАСЫ!

ГАВОРАЦЬ МАЯКІ

Што зроблена па прапагандае матэрыялаў XXII з'езда КПСС? Як лепш наладзіць работу бібліятэк, каб давесці рашэнні з'езда будаўнікоў камунізма да кожнага савецкага чалавеча?

Гэтым пытаннем быў прысвечан трохдзёны семінар работнікаў рэінных і гарадскіх бібліятэк Магілёўскай вобласці, у якім прынялі ўдзел звыш 60 прапагандыстаў кнігі.

Шырока разгарнулі прапаганда матэрыялаў XXII з'езда КПСС работнікаў Бабруйскай гарадской бібліятэкі іма Гогаля. У густым аформленым тут сцэна і плакаты: «Маральны кодэкс будаўніка камунізма», «У працы — наша шчасце», «Самая справядлівая ў свеце — мараль камуністычная». За апошні час бібліятэкары арганізавалі больш двух дзясчой кніжных выставак па з'ездаўскай тэматыцы. Ла кніжных выставак, а таксама ў прах заводаў і фабрык работнікаў бібліятэкі і актыўны праводзяць агляды літаратуры.

Асаблівай папулярнасцю ў чытачоў карыстаюцца масавыя чытарныя: канферэнцыйныя чытачы, літаратурна-мастацкія вечары і інш.

Аб усім гэтым удзельнікам семінара расказала бібліятэкарка А. Патрухіна.

Актыўнавала прапаганда рашэн.

У прэзідыуме СП Беларусі

10 студзеня адбылося пашыранае пасяджэнне прэзідыума СП Беларусі з ўдзелам членаў праўлення і пісьменнікаў.

Вырашана склікаць пашыраны пленум праўлення СП Беларусі 23

няў з'езда Краснапольскага раённага бібліятэкара. Загладчыца чытальнай залы Р. Махавікова расказала, якія дны рыхтавалі і праводзілі дзспуты на тэму «Ці гаводзілі жыць пры камунізме?», «Культуру — у быт моладзі».

Работнікі Магілёўскай раённай бібліятэкі Святлана Захарэнка расказала аб тым, як лепшыя сельскія бібліятэкі раёна — Дашкаўская, Палыкавіцкая, Казіміраўская ўзялі шэфства над суседнімі астатнімі. Загладчыца абанемента Касцюковіцкай раённай бібліятэкі К. Бязбачкі дзясчой вышпленна прапаганда з'ездаўскай матэрыялаў і літаратуры аб камуністычным выхаванні працоўных. У іх кожным выступленні ёсць штосць новае, цікавае.

Карыснай была для ўдзельнікаў семінара экскурсія ў народную бібліятэку, якая працуе пры Магілёўскай млянкамбінаце.

Для работнікаў рэінных і гарадскіх бібліятэк прычатыны лекцыі і даклады на тэму: «Рашэнні XXII з'езда КПСС — да кожнага савецкага чалавеча», «Метадычная і практычная дапамога сельскай культустветустановам на прапагандае матэрыялаў XXII з'езда КПСС», «Новае ў рабоце бібліятэч», «Прапаганда твораў беларускай літаратуры» і рад іншых.

В. ВІКТАРАЎ.

Група ўдзельнікаў рэспубліканскай нарады работнікаў сельскай гаспадаркі Беларусі: аграном калгаса «Авангард» Асіповіцкага раёна Анатоль Ждановіч, сакратар партыйнай арганізацыі калгаса «Рассвет» Кіраўскага раёна Алексій Нічынца, старшыня калгаса імя Леніна Талачынскага раёна Іванціцкі Русанав, свінарка саўгаса «Палата» Палыкавіцкага раёна Галіна Лагунова, старшыня калгаса «Расвет» Кіраўскага раёна Герой Савецкага Саюза і Герой Сацыялістычнай Працы Кірыл Арлоўскі, Герой Сацыялістычнай Працы званявая калгаса «18 партз'езда» Талачынскага раёна Валіяціна Кароткая. Фота Ул. Круна.

ТВОРЧЫЯ ПЛАНЫ І ЗАДУМЫ

Кінэстудыя «Беларусьфільм» — адзін з буйнейшых творчых калектываў рэспублікі. У новым будынку студыі паступова ствараюцца ўмовы для плённай дзейнасці мастакоў беларускага кіно на новай пошукі, выклікалі ў сэнсарыстаў і рэжысёраў новыя цікавыя задумы, жаданне лепш і больш працаваць.

У 1962 годзе нашы калектывы будзе працаваць над пяцю мастацкімі фільмамі.

У сакавіку — красавіку рэжысёр Л. Голуб заканчвае работу над карцінай «Вуліца малодшага сына» па сценарыю Л. Касія і М. Палыноўскага. Яна прысвечана 40-годдзю п'янерскай арганізацыі.

Запушчаны ў вытворчасць фільм «Апошні хлеб» па сценарыю В. Труніна, які быў напісаны пры непасрэдным удзеле кансультантаў студыі па апаляванню аўтара, змяшчана ў часопісе «Юность». Гэты сценарый прыцягнуў увагу студыі глыбокім пранікненнем маральна-этычных праблем. Аўтар раскрывае пачуццё дружбы і таварыскай узаемадапамогай савецкіх людзей. У творы сцявяджаюцца сацыялістычны гуманізм, павага да чалавечай прышчы, сярод герояў будучага фільма — беларусы-чалінікі. Карціну ставіць малады рэжысёр Б. Спянаў пад мастацкім кіраўніц-

твам С. Скварцова. Аператары А. Забалоцкі і Ю. Марухін. Малады рэжысёр Ул. Бычкоў будзе працаваць над пастаноўкай фільма «Лялічана камедыя» па сценарыю В. Вітковіча і Р. Ягфельда. Асноўная тэма фільма, якая вырашаецца ў камедыі жанры, — перадаоленне адмоўных рыс у псіхалогіі людзей.

Галоўны наш абавязак, — гаворыць далей І. Дорскі, — устанавленне шчырных, трывалых кантактаў з беларускімі літаратарамі і выпуск змястоўных фільмаў аб стварэнні дзейнасці беларускага народа.

Драматург А. Макаёнак на матэрыялах сваёй камедыі «Лявоніха на арбце» заканчвае сценарый «Рэгаты бастыяні», які будзе ставіць рэжысёр С. Спашнюў.

У лютым мяркуецца здаць у вытворчасць сценарый М. Матушкіна і А. Калпінскай пра гераічную дзейнасць абалых камсамольцаў і моладзі ў дні Вялікай Айчыннай вайны (рэжысёр фільма І. Шульман).

Людзям Мінскага аўтазавода прысвячаецца фільм «Тры кроплі мора» па сценарыю В. Рышарава і В. Садчыкава (рэжысёр Б. Рышараў).

Студыя спадзяецца гэтым легам пачаць здымаць фільм па раманы «Крыніцы» І. Шамякіна (сценарый І. Шамякіна і

Ю. Шчарбакова, рэжысёр Ю. Шчарбакоў). Плённая садружнасць пісьменніка і рэжысёра, якая становіцца правільнай у Тэатры імя Якуба Коласа, працягваецца ў працы над новымі кінатворами.

Неўзабаве мяркуецца пачаць пастаноўку фільма «Вера Харужая» па сценарыю А. Куцара (рэжысёр В. Вінаградцаў).

Творная дружба К. Губарэвіча і Л. Голуба, якая дала добрыя вынікі ў фільме «Дзясчойна шукае бацьку», будзе прадоўжана ў карціне «Новая мама». Яна з'явіцца своеасаблівым працягам першага твора як па тэме, так і па жанру.

Пісьменнік Ул. Караткевіч з маладым рэжысёрам В. Туравым працягваюць над кінатворам, які прысвячаецца людзям Салігорскага калійнага каміната.

Калектыв студыі мае намер з большай настойлівасцю знайсваць значныя творы беларускай прозы.

У сувязі з гэтым мы зацікавіліся, — падкрэслівае І. Дорскі, — раманы П. Пестрака «Сустранемся на барыкадах», А. Аламовіча «Вайна пад стрэхамі», апошняе В. Быкава «Трэцяя ракета» і некаторымі іншымі творами.

Выказалі згоду напісаць сценарый Я. Бры

ЯШЧЭ ТРОХІ АБ МОВЕ

Надаўна на старонках пэтарэаляў друкаваліся ў «Літаратурнай» і «Мастацтва» пра культуру мовы. Што гэта за культура мовы і каляна, мы пераканаліся на свае наты. У трайлібуху, у кіно або так дзе сустракаеш людзі часта, як бы нават жартам, рабілі адзіны аднаму заўвагі: «А гэта няправільна: трэба гаварыць не хто краўдзі, а хто апошні». І ніхто ні на кога не крыўдзіўся, бо сапраўды нейкі час была ў нас такая гульнявая абмякаванасць да культуры мовы, да культуры абходжання ў прыватнасці і да культуры мовы асабліва.

Мне здаецца, што было б вельмі добра, каб на старонках газет «Літаратура і мастацтва» мы час ад часу таксама абмякавалі думкамі па пытаннях культуры мовы. Калі такая вялікая і такая магутная мова, як руская, адчувае неабходнасць аберагаць сябе ад выпадковай засмечанасці, то гэтакі выпадковай засмечанасці ў нас куды больш. Гэта тлумачыцца многімі акалічнасцямі і ў першую чаргу бурным узбагачэннем і развіццём літаратурнай мовы. Якое дзіва, што ў часе такога імклівага развіцця могуць даваць сябе знаць выпадковасці? Часам яны выяўляюцца ў звычайных шаражывах, часта ў механічным разварыце з сінтаксісам, часамі ў нашай няадорнай прывычцы да лёгкага, благага скоранаў. Часамі ж проста таку, што мы павярхоўна ведаем народную мову і не хочам турбаваць сябе, каб знішчыць хоць трохі глыбей за прывычную газетную або канцэлярыска-бюракратычную лексіку.

Чаго граха таіць, поруч з агульным развіццём і узбагачэннем мовы трапляюцца ў нас іхчы і паўзучыя спрэчканасці, і архаізмы, і дыялектызмы, карыстанні якімі наўрад ці можна апраўдаць; часта мы пішам шпай, беспродной каўкай, паруючыся прыроду і законы мовы, і пасля дзіўнімся, як некаторыя лацінскія скарачэнні, што беларуская мова не прыгожая, што гэта нейкая механічная з усёю мою і што яе цяжка чытаць. І сапраўды, як жа лёгка прачытаеш, калі будзе напісана воль так: «Узлюбж тулава рыбы некалькімі правільнымі радамі размяшчаюцца свецыцца кропкі... Кожны свецыцца орган мае складаную будову». Думка простая, а сказана бог ведае як непрыемна. Проста, даступна, моўная пісьменнасць — найпершая задача друку, тым больш публіцыстычнага, бо ён абслугоўвае найшырэйшыя пласты народа. То не гэта ж, каб у нашым пісьме народ не пазнаваў свае мовы.

Надаўна па радзі дэктарам было сказана: «...Новыя механізмы валодаюць разам перавагай. Валодаць можа жыццё, чалавек, гэта значыць — распрададзана чынам: «Так пакаленчыся, што не валодае ні рукою, ні ногою». Можна валодаць, авалодаць, завалодаць маемасцю, навукаю, гэтыя значыць, дамагчыся сілаю, розумам, намаганнем, над нечым мець сваю волю. Чым жа, якім сваім органам валодае стаць можа ён перапрададзана? Так жа можна іхчы толькі жартаваць, калямацьшы. Куды прасцей было сказаць, што станок мае перавагі, а не валодае перавагамі.

А не так даўно ў газете я прачытаў прыблізна такую фразу: «Нават перад тварам смерці яны не страцілі мужнасці». У мове кожнага народа ёсць свае устойлівыя фразеалагізмы і спалучэнні, якіх часам не гэта літаратурная перакладзі на другую мову. Яны перадаюць не сэнс слова, а цалкам нейкае разуменне, можа, нават далёка ад сэнсу самога слова. Твар смерці — такога вобраза ў беларускай мове няма, нават практычна не ведае такога спалучэння. Есць другое — «воц смерці». І калі б было сказаць: «Нават глядзячы ў вочы смерці ўсё было б на месцы».

Мне пра што можна пагаварыць у моўнай гаспадарцы. Я ж тым часам стаўлю сабе невялікую задачу. Мне хочацца падзіліцца думкамі толькі пра некаторыя словы, якія, мне здаецца, мы непамерна нагрэлі работай, зрабілі іх як бы ўніверсальнымі, карыстаем імі не зусім дакладна і ў той жа час выключаем з ужывання другія словы, можа, куды больш трапныя. А гэтым, канечне, звужаем свае моўныя срэды, збядняем самую мову.

Вось яны, гэтыя словы. Вырашыць. Мы пішам прыблізна так: «Была вольная часіна, і я вырашыў схадыць у тэатр». Так расхвалілі гэтую кнігу, што я вырашыў купіць сабе новае паліто». «Думаў я, думаў і вырашыў заняцца пчалюводствам». «Доўга

Школа імя Ф. Багушэвіча

Недалёка ад Ашмян, пры самай шышы Вільнюс, раскінулася вяска Журавіны. Тут, на ўзвышаным месцы, дзе растуць лясныя дрэвы, паказаны выдатны беларускі паэт Францішак Казіміравіч Багушэвіч.

Беларускі народ свята ўшаноўвае памяць свайго слаўнага сына. А гэтаму прычына тая, што ў наш час імя Францішка Багушэвіча ў Журавінах, непадалёку ад колішняй кірмашовай плошчы, дзе, паводле падання, паэт з'явіўся, да салян з палкай прамовай у часе паўстання 1863 года, усталяваны помнік выдатнаму пэтарэаляў.

Землякі пэтарэаляў любяць яго творчасць. У доміку паэта ў Кушлінах створана сельская бібліятэка імя Францішка Багушэвіча. Да паслуг чытачоў творы Ф. Багушэвіча на беларускай, рускай, украінскай мовах.

Дзень паважання. Савета Міністраў БССР Журавіны ўзначаліла школа Ашмянскага раёна прысвоена імя Францішка Казіміравіча Багушэвіча.

Янка СКРЫГАН

не было вестак ад брата, і я вырашыў наведаць яго.

Нельга сказаць, каб гэта было няправільна. Сэнс перададзены. Але ж ці хацеў гэтага? Ці не абаралі мы сабе, заспакоіўшыся тымі, дзе ты водзіш, якія кожнаму выпадку надаюць свой характар? Дзе ж багаче, якое так і пералавеша ў жыццё гавордзі? Ясна, што калі б гавардзі жыццё людзі, то яны не абшліся б з толькі гэтым «вырашыць». Давялі ўспомніць, як бы яны маглі сказаць, хоць прыблізна. Можна, нават і так: «Была вольная часіна, і я надумаў схадыць у тэатр». Так расхвалілі гэтую кнігу, што я вырашыў купіць сабе новае паліто». «Думаў я, думаў і намысліў заняцца пчалюствам». «Доўга не было вестак ад брата, і я намерыўся з'ездзіць да яго».

Я не кажу, што сказаў б іменна так. У кожным сваім выпадку ўсё гэта магло быць сказана і іначай: не «намысліў», а «захацеў», не «намерыўся», а «сабраваўся», у залежнасці ад таго, што трэба падкрэсліць, бо ў кожным з гэтых слоў ёсць свой унутраны жэст. «Намысліўся» — калі доўга не адважваўся, «намерыўся» — калі перад гэтым быў нейкі роздум, «намерыўся» — калі асабліва падкрэслена мэта і г. д. Але «вырашыць» нідзе не было б сказана, бо ў гэтым слове ёсць пэўная акраса афішчыннасці. Яно было б на месцы толькі ў такім сказе: «Цяжка было вырашыць гэтую справу». Дык то не вольна, маглі б іхчы сказаць «разабрацца гэтую справу або «разабрацца» ў гэтай справе. Ва ўсім выпадку, чутно было б, што гавордзі гэта не падстаўны персанж трохі ўжо бюракратычна-канцэлярыска моваю аўтара, а жыць ачэлавек.

Накіравацца. У народзе звычайна гавораць: «пайшоў на сяло», «пайшоў у хату», «пайшоў у лес», «пайшоў на дрывы», «пайшоў у горад». Усё гэта мы цяпер найбольш пішам іначай: «накіраваўся ў сяло», «накіраваўся з хаты», «накіраваўся ў лес», «накіраваўся па дрывы», «накіраваўся ў горад» і г. д. І, канечне, у гэтай сінтаксічнай перададзены пераходзім меру. Добра, напрыклад, сказаць: «Чалавек злез з цяжка і накіраваўся ў сяло», бо ў фразе адчуваецца і кірунак і адлегласць. А сказаць: «ён павячэраў і накіраваўся спаць» або «распаўнуўся і накіраваўся да стала» — дрэнна. Які тут кірунак? Мы падмінілі жыццё слова простым умоўным знакам. Бо хада ж не заўсёды адлюбоўвае. Народ куды багачей перадае характар кожнай хады. Калі чалавек пайшоў напярэдня на дарогу, кажуць «напраставаў». Калі пайшоў напярэдня, заўзята — «паўшыбаваў», «пацігаў». Калі пайшоў невядома куды і нам не кажуць пра кірунак — «падаўся» («Паўшы трохі з намі дый падаўся нямае дама куды»). А ішчы ж ёсць і другія спосабы перадаць характар руху: «уваў у дарогу», «ішчыўся ў дарогу», «уваў кірунак», «паўшыбаваў», «пацігаўся», «паўшыбаваў» і г. д. Вуць колькі свае акрасы нясе кожнае гэтае слова.

Шлях. Мы пачалі карыстацца ім супраць законаў мовы. Пішам: «Добрага шляху табе», «У добры шлях», «Пайшоў у шлях», «У далейшы шлях». Гэтым мы наважваем сваю неадведчанасць у ёй і непісьменнасць. Справа ў тым, што ў беларускай мове разуменне «шляху» толькі канкрэтнае. Калі мы гаворым «шлях», то нават узяўшым сабе шырокую наезджаную дарогу, «Праездзіш палюсю дарогаю, а там выведзеш на шлях». Мы нават прывыклі бачыць такую дарогу з прысладамі, узяўшым, як далёка наперад забягае яе палатно. А ў адцягненне разуменне ў нас пераходзіць не шлях, а дарога. Кажуць: «Добрай дарогі» або «Шчаслівай да-

рогі», «Пайшоў у дарогу», «Пусціўся ў дарогу», «Выбраў сабе дарогу». Якраз тое, што па-руску перададзена словам «путь». А мы літаральна гэта перакладаем, думачы, што пішам па-беларуску. Бо нават формы такой «У добрай дарогі» «У шчаслівай шлях» намя, а ёсць «Добрай дарогі», «Шчаслівай дарогі».

Стан. І гэтым словам мы не ўмеём карыстацца. На сваім месцы яно вельмі добра можа служыць, напрыклад: «Стан прамысловасці дазваляе выканаць гэтыя задачы». «Пасевы сёлета ў найлепшым стане». Але як жа можна разабрацца ў такіх фразях: «Яна такая хворая, што не ў стане падыцца». «Ад ішчыннасці ён не ў стане быць выгаварыць ні слова». «Я не ў стане тут ні ў чым разабрацца». Літаральны пераклад не толькі пазбавіў фразу свае натуральнасці і жартава, і зрабіў з яе каламбур: на слых «у» зліваецца з наступнымі «у» і мы чуюм «не ў стане падыцца», «не ў стане выгаварыць», «не ў стане падыцца». А як проста зрабіць, каб усё было хораша: «Яна такая хворая, што не мае сілы падыцца». «Ад ішчыннасці ён не мог выгаварыць ні слова».

Імкніцца. Чым дрэнна чытаюцца такія сказы: «Я ведаў, што без навукі жыць цяжка і стараўся вучыцца». «Мой брат заўсёды цыгнуўся да навукі». «Вельмі ён хацеў папаць у горад». «Увесь час ён сціўся ўзбіцца на гаспадарку». «Усім сэрцам я імкніўся да яе». Усё выглядае як бы нармальна. А між тым мы і тут часта абкрадаем сябе і ўсё гэта пачынаем пісаць праз імкніцца: «Мой брат заўсёды імкніўся да навукі», «Я ведаў, што без навукі жыць цяжка і імкніўся вучыцца». «Вельмі ён імкніўся папаць у горад»; «Увесь час ён імкніўся ўзбіцца на гаспадарку». На ўсё сказы гэтыя «імкніўся» належаў адну фарбу, дай то штучніцу. У слове «імкніўся» прысутнічае момант парыву, палёту, істэрыйнага жадання, і сапраўдную сілу яно дае толькі апошняму сказу: «Усім сэрцам я імкніўся да яе».

Бок. «ён зірнуў у бок банькі», «ён пайшоў у бок сяла», «Мы завярнулі ў бок поля», «Дарога павярнула ў бок лесу», «З боку сенажаці пацягнула ветрам». Гэтыя «у бок» і «з боку» сталі дрэннымі літаратурнымі штампамі. Пры чым і да чаго тут бок? І які — правы ці левы? Дзе так гавораць? А калі не гавораць, то навошта так пісаць? Хіба будзе горш, калі мы скажам нармальна: «ён зірнуў на баньку», «ён пайшоў да сяла» (альбо «на сяло», «пад сяло»), «Мы завярнулі пад лес» (альбо «да лесу»), «Дарога павярнула ў поле» (альбо «на поле»), «Ад сенажаці пацягнула ветрам» (альбо «з-пад сенажаці»).

Атрымалася. Я ўжо неяк развіў гавардзі, што гэтае слова штучнае і вельмі нядаўнае, і мы нават не ведаем, як ім карыстацца: «атрымліваецца» ці «атры-

муваецца». І нідзе я не чуў, каб ім карысталіся ў народзе. Там гавораць куды прасцей: «Нешта ў цябе нічога не выходзіць» або: «Нешта ў цябе нічога не палуцаецца». Не ведаю, навошта з ужытку мы выкінулі гэтае самае пашыранае і самае народнае слова «палучыць». Ад кораня «лучу» у нашай мове куды больш, як у якой другой, утворана слоў: налучыць, далучыць, прылучыць, залучыць, улучыць, адлучыць, спалучыць, злучыць, а слова «палучыць» мы баімся. А яно сабе жыць, і народ карыстаецца не выдуманым «атрымаць», а сваім народным «палучыць». «Доўга не было пісьма, але сёння нарэшце палучыў». «Як палучу грошы, то адразу куплю абноў». Адамульці ад гэтага слова не варта, тым больш, што «палучыць» мы ўжываем.

Тарпка. І гэта выпадковае слова. У народнай гаворцы яго нідзе няма. Нават цяжка знайсці да яго кораня. Не можа ж яно ўтварыцца ад слоў з вельмі далёкім сэнсам: «атарпеліць», «утаропіцца». Яно нават схадыць тым, што, будучы само блонным, невыразным, вельмі ахотна памянае сабою другія словы, куды карыцейшая на сваім месцы. Вось можна сказаць: «Скорашня паеў і падаўся ў дарогу», «Хуценька паеў і падаўся ў дарогу», «Спешам паеў і падаўся ў дарогу», «Нахапкам паеў і падаўся ў дарогу» — усюды тут свой змацаваны рысунак. Можна ішчы сказаць: «ён усё рабіў перста», «Сабраўся і ішчыра паехаў», «срухі ў яе былі хатапілівы». А дзе трэба, то можна сказаць і «бордзенька», і «быстра». А мы тым часам лёгка ўсё адліваем гэтым шыршым, робленым старонкам.

Узняць. Нават слоўнік дае тлумачэнне, што «ўзняць» больш старацкае да «вознесці», «возвысіць» — у духоўным значэнні, а фізічным выказаецца словам «падыцца». А мы бадай што скрозь пішам: узняў руку, узняў галаву, узняў мяшок, узняў бярвенню, узняў на другі паверх, узняўся ў космас — якраз наадварот. Гэта не цяжка правяршыць на самым простым прыкладзе. Калі, скажам, а стала ўпада кніга, то мы скажам не «ўзнямі кнігу», а «спадзімі кнігу».

[Заканчэнне на 4-й стар.]

РЫСЫ НАШАГА ЖЫЦЦЯ

— Дзякуй! — сказала старая жанчына, якая сядзела на пераднім месцы аўтобуса, калі пасажыры перадалі ёй білет. Яна сказала гэтае «дзякуй» амаль маўчыльна. І ўсё ж на нейкае імгненне разгледзіліся маршчыны на яе худэрлявым твары, на вуснах прамільгнула ўсмешка.

Дзякуй! — на радках добрае, нават, калі хочаце, чароўнае слова. Адна з яго судовых уладзіцельцаў заключоўца ў тым, што твар чалавека, які гаворыць словы ўдзячнасці, заўсёды прыгажэе.

І воль штэ: цікавае той, хто дзякуе, атрымлівае такога ж задовольненне, як і той, каму адра-

Беларуская кніга за мяжой

Адаваў «Экспарт-кініга» пры распусце Беларускай Галоўнай галова і штодзёнай пасылка за мяжу разнастайныя палітычныя, знаменітныя, навуковыя, мастацкія літаратурныя. Надаўна паслана вялікая колькасць кніг беларускіх пісьменнікаў.

Чытачы Польшчы атрымалі кнігі «Выбрава» Яны Купалы, «Зборнік зямляў» Янука Коласа, зборнік твораў К. Чарота, М. Клімовіча, П. Броўкі, кнігі М. Лынькова, А. Куцэва, М. Танка, П. Кавалева; у Германію Дэмакратычнаму Рэспубліку адраўлена «Выбранае» Я. Шанілера, «Лісная пося» П. Пестрака, «у гарах дажджы» І. Мелена; у Францыю — зборнік твораў В. Таўля, І. Харыча, «Прасторы» М. Лынькова; у Англію — кнігі М. Чарота, В. Вольскага, Ул. Дубоўкі, у Аўстралію, Швецыю, Ізраіль, Італію пасланы кнігі І. Шамякіна, Я. Казіміра, А. Кучара, І. Грамовіча і ішчы.

У новым будынку

Добры падарунак атрымалі працоўныя Барысавы: на праспекце Рэвалюцыі здадзены ў эксплуатацыю новы будынак іраўназачага музея. У шасці залах знамянаюцца дакументы, у якіх расказваецца аб гісторыі Барысавы — аднаго з старажытнейшых гарадоў нашай краіны.

У музеі сабрана вялікая колькасць каштоўных рэліквіяў, якія адлюстравваюць гісторыю горада Алейчынай вайны 1812 года. Дакументы і экспанаты расказваюць аб удзеле працоўных горада ў Вялікай Настрычынскай рэвалюцыі, барацьбе за ўсталяванне Саветскай улады. Багата прадставлена экспанаты аб уагале працоўных Барысавы ў Вялікай Алейчынай вайне.

Крэдацыйны музей карыстаецца вялікай папулярнасцю ў працоўных горада. Сюды прыязджаюць энтузіясты не толькі з калгасна і саўгасна раёна, але з іншых раёнаў вобласці.

Сустрэча з маленькімі чытачамі

Клуб імя Дзяржынскага дзямі быў поўны дзіцячых галасоў. Школьнікі Мінска сабраліся соды на літаратурны вечар у якім прынялі ўдзел беларускія пісьменнікі Э. Агіньцев, В. Вітка, М. Гамілка, С. Грахоўскі, С. Шчырко, мастак В. Ціхановіч. Маленькія аматары літаратуры цікавіліся, што такое літаратурны пісьменнік, творчыя прыёмы празаікаў, паэты, якія прышлі на вечар. Па ўсё гэта дзеці даведзіліся ад В. Віткі. Затым госці прычыталі свае новыя творы. Мастак В. Ціхановіч расказаў пра тое, як афармляюцца часопісы.

ПАЭТЫЧНАСЦЬ І СУЗІРАЛЬНАСЦЬ

Паэт, які піша для дзіцяцей, у звычайных рэчах павінен убаць нешта такое, што магло б уразіць, зацікавіць маленькага чытача, узабагаціць яго душу. Прыемна адкрыць невялікую кніжачку Будакі Лось «Абутаў алячак». У большасці вершаў, змяшчаных тут, ёсць цікавая патэчна думка, якая вынікае непасрэдна з самой асновы твора. Вось верш «Пых». Е. Лось апавядае аб звычайнай з'яву — выпечку хлеба. Вобразна, проста, рэльефна малюецца паэтскай карціна:

ён пад жорнамі паеў,
ён па сніце шурпаеў.
Засыпаў ён стол дубовы,
Гаспадыні вейні, бровы,
Душы? — Я ёй пакінуў,
ці не трапілі ў дзяжу.

Гаспадыня замасляе цеста і зачыніла яго ў дзяжу вачкам. Але пых усё робіць не супакойце:

Пых напружыў раптам плечы —
На падлогу сінюў немка,
Ляглым у печы вырас,
І агну жыццём ён вырас.
І пайшоў па хатах слыхі,
Вось яны магучы пых!

Верш ад пачатку да канца — суцэльны жыццёвы арганізм, у якім пульсую кожная жылка. Ён мае багату ўнутраную сілу, падтэкт.

Толькі той, хто па-сапраўднаму любіць прыроду, можа сказаць аб ёй свежае слова. Тонка пададзены ў вершы «Галасы поля» характэрныя асаблівасці кожнай расліны. Верш падаецца ў форме дыялогу. Гэта надале яму большую эмацыянальнасць, выразнасць, неперадзана.

Я канюшчына,
Канюшчына,
Ружавачка
Дзюч-чына...

Прыём алітэратыі стварае карціну незвычайнай канкрэтнасці: мы нібы чуюм шум канюшыны.

Часам у вершах Е. Лось гуцьня добры, здаровы гумар. Хочацца тут прывесці поўнацю маленькі вершык-замалёўку «Уцялка дарожка»:

Не пачынаю — шліною
Бег і снэжык лезію
І ўпай, лабіўся трохі;
Уцялка з-пад ног дарожка.

Апошні радок гуцьня крыху інаўна, але разам з тым светла і паэтычна. Гэта непасрэднае разгаворнае маленькага героя на тую сітуацыю, у якую ён трапіў.

Сказанае вышэй — удачы па-

этым у яе гаворцы з маленькім чытачом. Есць, на жаль, і няўдалы. Не ўсёды паставілася да сябе Е. Лось патрабавальна, часам відна неахайнасць і непраддуманасць. Часта ў вершах падаецца голая канстатацыя фактаў. Добра — летам: можна схадыць у сад, наварыць на луже кватка, прапалоць кукурузу і г. д. Воль і ўвесь верш «Лета». Прачытаў да канца і разводзіць рукамі: «Ну і што?» Тое ж самае можна сказаць пра вершы «Барана», «Кот і плот», «Сяргейка-верабейка», «Вясной» і ішчы.

Есць у кніжачцы вершы, у якіх альбо цяжня выказаецца думка, альбо зусім не зразумела, што хацела сказаць паэтка. Для прыкладу можна прывесці верш «Псыкіты»:

Пыль-пыль-пыль, пыляныці,
Жаўтагрудыя піскіці!
Хоча дожджыць нас дагэту,
З крыльцяў сонца пазмынаці.

Як бы мы ні абстрагавалі ад канкрэтнасці, усё ж уявіць сонца на крыльцах пыляныці нельга. Найважлівая ставіцца паэтка і да слова. Першы радок верша «Будзільнік» хочацца чытаць не «ранкам звонка галаском», а «ранкам звонкім галаском». Відэць, Е. Лось так бы і зрабіла, але было б невядома, да якога слова адносіцца б прыметнік: ці да ранку, ці да голасу. Што датычыцца трыга і чварцэрга радкоў, дык яны выклікаюць неперадзана:

Папа думяе — будзільнік,
Мама думяе — галдзінік,
Усё гэта перша ўражанне, хоць задуму верша сама па сабе добрая.

Варта папракнуць паэтку і за тое, што ў многіх вершах пададзены падавоны ў развіцці, а толькі як больш-менш дасціпны назіранні.

Акрамя ўсяго іншага, бадай, няварта прыглядаць у паэзію, а тым больш у дзіцячую, такія непатэчныя словы, як «глыжы», «кабары», «абягваў» і г. д.

Калі б Будакі Лось здолела ўтрымаць гэтыя аграўх, кніжка атрымалася б намнога лепшай і цікавейшай.

В. МАКАРЭВІЧ.

Сапраўды чарадзейнае слова

савана ўдзячнасці. І можа з упуначэнню сцявяджэння, што чым часцей давадзецца паўтарыць «дзякуй» ў магазінах, сталовых, на вуліцы, на вакзале і г. д., тым лепшы настрой будзе ў савецкага чалавека.

Ды гэты і зразумела. Калі было за што дзякаваць, значыць з намі добра абшліся, нас добра абслужылі. Так заўсёды бывае ў Міхалёўскім сельмагу, якім заагавдае камуніст Дзмітрый Грыццяе.

Настаўніца Марыя Балыка выходзіць змуж. Калектыву школы хоча пафарыць калегу лостражэню шафры. Але ў Міхалёўскім магазіне такой шафы няма, а вез-

ці яе з горада — многа клопатаў.

— А што, калі мы дадзім заказ у магазін, — прапануе настаўніца Вера Яфімаўна Шырокая.

— У нас ішчы не арганізавана дастаўка мэблі дадому, — жартуеці ішчы.

Але Вера Яфімаўна ўсё ж ідзе да тае. Грыццяе.

— За два дні да вяселля шафра будзе ў магазіне, — запэўніў заагавдчы сельмагу.

Так і было. Шчырае «дзякуй» сказалі настаўнікі.

У канцы мінулага года ў Борніках адкрылася сталовае раіска-жыўсаюза. У яе работніку стаж

невялікі, а жаданне культурна абслугоўваць наведвальнікаў — вялізарнае.

Вось, што піша ў кнізе водгукнаў сакратар Ганеўскага райкома камсамола Літоўскай ССР тав. Камас: «Удзякую калектыву чайной за ўважлівае абслугоўванне, за смачныя стравы. Прыехаўшы дадому, паастарнае, каб у нашых калгасках адкрылі такія ж чайныя, раскажу аб вашай рабоце».

А воль другі прыклад. У калгасе імя Дзяржынскага раптоўна цяжка захварэў каваль Палевіч. Яго даставілі ў бальніцу ў непрытомным стане, а дома засталася жонка з чатырма дзецьмі. Жанчына зусім разгубілася: ёй здавалася, што ішчы пера яе ўсе забілі. Але наўзрта ў дом каваль заішоў сакратар партарганізацыі М. Вінакур. Добрыя шчырыя словы падбадзёрлі жанчыну. А за словамі — паследвалі справы. Праўленне калгаса выдзеліла сямі кавалю 100 рублёў адначасовай дапамогі. За слязмі радэсчыці меці чатырох дзяцей гаворыць «дзякуй» добрым людзям, якія не пакінулі сямю ў бядзе, у адзіноце».

Дык будзем жа шчыры на сардэчным удзячнасці там, дзе да нас ставяцца гэтак жа шчыра і ветліва. І няхай усюды гуцьня як можна часцей гэтае добрае і такое неабходнае ў жыцці слова «дзякуй».

С. ГРЫБОВСКІ, настаўнік.

Сцена з мюзічна-харэаграфічнай кампазіцыі «Беларусь у сямі братніх рэспубліках» у выкананні Палаца культуры чыгуначнікаў імя Ул. І. Леніна. Мастаціні кіраўнікі народныя артысты БССР А. Рыбальчанка, ансамбля песні і танца Гомельскага

ПОЎНАЯ ДУША ХАРАСТВА...

— У артысты хочам, — дзутам адказвалі яны.

— У артысты? А што ж вы ўмеце?

— Нічогусенькі, але хочам навуччана.

— Ну, то што ж, давайце па-спрабум.

Я не ведаў, як рэжысёр будзе спрабаваць, што ўмеюць хлопцы. Замоўскі на момант задумаўся.

— От я вам задам шчылік: узяць сабе, што на вуліцы выпадкова ўзгледзілі чалавека, з якім не бачыліся гадоў так дваццаць. Пакажыце, як вы будзеце з ім сустракацца.

Па зале прайшоў смішчок: драмгурткоўцы, хлопцы і дзяўчаты, відаць, смяяліся з таго, што гэтым самым хлопцам, якія павіны ўзяць, няма і па дваццаць год. Аднак, юнакі не збытэжыліся. Чарыявы, больш сталы, працягнуўшы руку для вітання, ішоў проста на мяне і грывеў упэўненае кончыч бруком.

— Здароў, дружкі! Колькі сім, колькі летаў не бачыліся мы з табою. Як пажываеце, як маешце?

Мімаволі я нават працягнуў руку, каб прывітацца з ім. Гэтак я тады і пазнаёміўся з Аляксандрам Брышкоў.

Зусім інакш падходзіў беларыс да свайго ўзроста знамяна, якое не бачыў з першага дня свайго нараджэння. На момант спыніўся, прапёр вочы: ці не памыліўся. На твар узбегла нясмелая ўсмешка. І нарэшце:

— Дык гэта ты? А я гляджу, гляджу і няк пазінаць не магу. Дзіва што: на дваццаць гадоў

былі рэпетыцыі-лекцыі, на якіх маладая акцэры спазнавалі асновы майстэрства. І не толькі майстэрства. У працэсе распусціў той ці ішчы мізансцэны рэжысёр-педагаг расказваў работчыкам-акцэрам і пра італьянскае камедыя масак, і пра старажытна-грэчаскае тэатр, і пра сістэму Станіслаўскага. Выходзіла так, што работчы-акцэры пасля кожнага курса вучобы ў тэатральнай навукавай установе. Часта наведваючы рэпетыцыі, я і сам, хоць ніколі і ў думках не меў стаць акцэрам, палю

